

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА

А.О. Соколова, к.е.н., доцент,
alla.sklyva@rambler.ru

Н.В. Дудченко,
В.М. Рушак

Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM), органічне сільське господарство – це виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем та людей і залежить від екологічних процесів, характерних для місцевих умов, при цьому забороняється використання шкідливих ресурсів, які викликають несприятливі наслідки [2]. Суть органічного виробництва продукції рослинництва полягає у повній відмові від застосування мінеральних добрив та отрутохімікатів, що призводить до підвищення природної біологічної активності ґрунту, відновлення балансу поживних речовин, покращення відновлювальних властивостей ґрунту, нормалізації роботи живих організмів і, як наслідок, – забезпечення приросту гумусу та збереження природної родючості ґрунту. Крім того, органічне виробництво має ряд еколого-економічних переваг, сприяє продовольчій безпеці держави, покращенню здоров'я нації та збереженню стану довкілля в цілому.

У Волинській області розвиток органічного виробництва знаходиться на стадії формування. ТОВ «Старий Порицьк» Іваничівського району – це єдине в регіоні сучасне аграрне формування, метою створення якого є ведення та розвиток органічного виробництва, яке було створене у 2010 р. з ціллю опанування органічного методу землекористування. Підприємство здійснює свою діяльність у двох основних напрямках: зернове виробництво у рослинництві та молочне скотарство в тваринництві.

Використання органічних технологій в землеробстві дало змогу господарству підвищити природну біологічну активність у ґрунті, відновити баланс натуральних поживних речовин й забезпечити приріст гумусу, який на момент заснування підприємства не

перевищував 2 відсотки. За результатами щорічних інспекцій, проведених Органік Стандарт (ОС) 01.08.2012 р. та 17.01.2013 р., ТОВ «Старий Порицьк» отримало Сертифікат, який підтверджує, що основним видом діяльності підприємства є виробництво органічної сільськогосподарської продукції, яка відповідає вимогам, викладеним у Постанові Ради (ЄС) № 834/2007 та Постанові Ради (ЄС) № 889/2008. Відповідно до вище вказаного сертифікату органічною продукцією рослинництва визнано: гречку, овес, ярий ячмінь, кукурудзу на зерно, озимий ячмінь, льон, люпин. В результаті впровадження сучасних технологій та суворого контролю на всіх етапах виробництва, в підприємстві досягнуто найвищих показників якості отриманої сільськогосподарської продукції. ТОВ «Старий Порицьк» є членом Федерації органічного руху України.

Відомо, що визначальними складовими кон'юнктури ринку будь-якої сільськогосподарської продукції, в тому числі й органічної, є попит, пропозиція та реалізаційна ціна. Основним компонентом при формуванні ціни виступає її собівартість. В табл. 1 розраховано склад і структуру витрат на виробництво кукурудзи на зерно в ТОВ «Старий Порицьк» Іваничівського району, СГПП «Рать» та СВК «Урожай» Луцького району. Як зазначалось вище, ТОВ «Старий Порицьк» здійснює органічне виробництво продукції рослинництва, СГПП «Рать» Луцького району вирощує кукурудзу на зерно за інтенсивною технологією на площі 251 га, СВК «Урожай» притримується традиційного способу вирощування сільськогосподарських культур, площа посіву кукурудзи у 2012 р. склала 120 га.

За результатами дослідження визначено, що основною статтею витрат органічного виробництва є прямі матеріальні витрати, які в 2012 р. становили 71,7 % від загальної суми собівартості. В їх структурі переважну частину складають витрати на насіння та інші матеріальні витрати (вартість органічних добрив, біологічних засобів захисту, контроль за якістю продукції тощо). За інтенсивної технології вирощування кукурудзи на зерно в СГПП «Рать» вартість мінеральних добрив сягає 33,5 % загальних витрат і 51,5 % прямих матеріальних витрат. Варто зазначити, що за органічного агровиробництва значно вищими є прямі витрати на оплату праці, які становлять 10,7 % у загальній структурі витрат.

Особливістю органічної агропродовольчої продукції є її вища ціна, що підтверджується результатами дослідження. В табл. 2 наведено основні показники, які характеризують рівень економічної ефективності виробництва та реалізації зерна кукурудзи в досліджуваних господарствах у 2012 р.

Таблиця 1

Склад і структура витрат на виробництво кукурудзи на зерно за різних технологій вирощування, 2012 р.

Елементи витрат	ТОВ «Старий Порицьк» (органічне виробництво)		СГПП «Рать» (інтенсивна)		СВК «Урожай» (традиційна)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Виробнича собівартість, всього	230,4	100,0	2446,6	100,0	1066,4	100,0
у тому числі:						
1. Прямі матеріальні витрати, з них	165,2	71,7	1594,3	65,2	987,9	92,6
- насіння та посадковий матеріал	13,0	5,6	331,6	13,6	125,3	11,7
- мінеральні добрива	0,0	0,0	820,3	33,5	267,5	25,1
- нафтопродукти	29,4	12,8	202,3	8,3	340,8	32,0
- оплата послуг	16,4	7,1	0,0	0,0	122,2	11,5
- інші матеріальні витрати	106,4	46,2	240,1	9,8	132,1	12,3
2. Прямі витрати на оплату праці	24,6	10,7	61,5	2,5	32,5	3,0
3. Загально-виробничі та інші прямі витрати	40,6	17,6	790,8	32,3	46,0	4,4

Джерело: розраховано за даними форми 50 с.-г. (річна) ТОВ «Старий Порицьк» Іваничівського району, СГПП «Рать» та СВК «Урожай» Луцького району за 2012 р.

Наведені дані свідчать про те, що виробництво органічної кукурудзи на зерно є економічно вигідним для підприємства, оскільки реалізаційні ціни на продукцію, яка вирощена за умов органічного землеробства більш як 50 % вища, ніж за інтенсивного та традиційного виробництва. Середня реалізаційна ціна кукурудзи на зерно в ТОВ «Старий Порицьк» у 2012 р. склала 230,77 грн за 1 ц, що на 82,89 грн та 86,73 грн вище, ніж в СГПП «Рать» та СВК «Урожай» відповідно. Нині є категорії споживачів, які готові платити більше за безпечну продукцію, що не містить тих шкідливих речовин, які негативно впливають на здоров'я людини та навколишнє природне середовище. Слід зазначити, що переважна кількість отриманого органічного зерна кукурудзи реалізується на експорт. Як наслідок, рівень рентабельності вирощування кукурудзи на зерно в СТОВ «Старий Порицьк» у 2012 р. склав 141,4 %, що майже у 2 рази перевищує рівень прибутковості

виробництва досліджуваного виду продукції за традиційної технології. З огляду на вище вказане, варто підтримати Кипоренка В.В. який зазначає, що головне завдання органічного виробництва – зберегти і підвищити природну родючість ґрунтів, отримати максимальну вигоду з кожної земельної ділянки природним способом [1, с.109].

Таблиця 2

Економічна ефективність виробництва кукурудзи на зерно за різних технологій вирощування, 2012 р.

Показники	Підприємства		
	ТОВ «Старий Порицьк» (органічне виробництво)	СГПП «Рать» (інтенсивна)	СВК «Урожай» (традицій- на)
Посівна площа, га	37	251	120
Урожайність, ц/га	69,0	128,7	108,0
Виробнича собівартість 1 ц виробленої продукції, грн	90,21	75,76	82,25
Повна собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн	95,59	77,94	81,71
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	230,77	147,88	144,04
Чистий дохід (виручка) від реалізації, всього, тис. грн	204,0	2149,0	1554,6
Отримано прибутку від реалізації, всього, тис. грн., в т.ч. з розрахунку на:	119,5	1016,3	672,7
- 1 ц продукції, грн	135,18	69,93	62,33
Рівень рентабельності, %	141,4	89,7	76,2

Джерело: розраховано за даними форми 50 с.-г. (річна) ТОВ «Старий Порицьк» Іваничівського району, СГПП «Рать» та СВК «Урожай» Луцького району за 2012 р.

Підсумовуючи вище викладене, варто зазначити, що у Волинській області існує позитивний досвід ведення органічного землеробства, впровадження відповідних технологій виробництва продукції рослинництва. Органічне агровиробництво має важливе соціальне, економічне та екологічне значення як для окремих товаровиробників так і для держави в цілому, оскільки воно спрямоване на покращання екологічного стану довкілля, підвищення якості ґрунтів, збереження біологічного різноманіття, забезпечення

конкуренстоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому та світовому ринках, зміцнення експортного потенціалу держави.

Література

1. Кипоренко В.В. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності органічного виробництва // Органічне виробництво і продовольча безпека. – Житомир : Полісся, 2013. – С. 109-112.
2. Світова статистика органічного виробництва. Офіційний сайт IFOAM // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifoam.org>.